

Рейтинговий звіт SUMY 001-003 short про оновлення кредитного рейтингу

Об'єкт рейтингування:	м. Суми
Тип рейтингу:	довгостроковий кредитний рейтинг за Національною рейтинговою шкалою
Рейтингова дія:	оновлення
Дата визначення:	16.10.2008 р.
Дата оновлення:	06.10.2009 р.
Рівень кредитного рейтингу:	uaA-
Прогноз:	стабільний

Наданий у результаті рейтингового аналізу кредитний рейтинг визначено за Національною рейтинговою шкалою, на що вказують літери ua у позначці кредитного рейтингу. Національна рейтингова шкала дозволяє виміряти розподіл кредитного ризику в економіці України без урахування суверенного ризику та призначена для використання емітентами цінних паперів, позичальниками, фінансовими установами, посередниками та інвесторами на фінансовому ринку України

Висновок рейтингового агентства щодо кредитного рейтингу позичальника

Кредитний рейтинг позичальника ґрунтується на результатах аналізу протягом I півріччя 2009 року економічних та фінансових показників, даних щодо демографічної ситуації, стану ринку праці, інформації відносно боргових зобов'язань міста, наявної у розпорядженні комунальної власності, та перспективних планах на майбутнє. Кредитний рейтинг ґрунтується на інформації, наданій самим об'єктом рейтингової оцінки, а також на іншій інформації, що є в розпорядженні рейтингового агентства та вважається надійною.

Кредитний рейтинг ґрунтується на інформації, наданій самим об'єктом рейтингової оцінки, а також на іншій інформації, що є у розпорядженні рейтингового агентства та вважається надійною. Рівень кредитного рейтингу залежить від якості, однорідності та повноти інформації, що є у розпорядженні рейтингового агентства.

Історія кредитного рейтингу

Дата	16.10.2008	21.04.2009	06.10.2009
Рівень кредитного рейтингу	uaA-	uaA-	uaA-
Прогноз	стабільний	стабільний	стабільний
Рейтингова дія	визначення	оновлення	оновлення

Позичальник або окремий борговий інструмент з рейтингом uaA характеризується високою кредитоспроможністю порівняно з іншими українськими позичальниками або борговими інструментами. Рівень кредитоспроможності означає чутливість до впливу несприятливих комерційних, фінансових та економічних умов.

Стабільний прогноз вказує на відсутність на поточний момент передумов для зміни рейтингу протягом року.

Знаки + або - позначають проміжні категорії (рівні) рейтингу відносно основних категорій (рівнів).

Рівень кредитного рейтингу м. Сум підтримується:

- відсутністю залежності бюджету міста від залучення позичок з єдиного казначейського рахунку та помірним рівнем кредиторської заборгованості бюджету станом на 01.07.2009 року;
- відсутністю прямого боргу Сумської міської ради станом на 01.07.2009 року та низьким рівнем його запланованого зростання у майбутньому: у разі розміщення у повному обсязі облігацій внутрішньої місцевої позики, пряме боргове навантаження складатиме 11,8% від затвердженого на 2009 рік з урахуванням змін обсягу доходної частини бюджету міста без урахування трансфертів;
- збереженням стабільної динаміки розвитку визначальних підприємств машинобудівного комплексу міста, зокрема ВАТ «СМНВО ім. М.Ф. Фрунзе» та ВАТ «Насосенергомаш» - за підсумками I півріччя 2009 року вказані підприємства збільшили обсяги виробництва на 15,4% та на 29,6% відповідно.

Рівень кредитного рейтингу м. Сум обмежується:

- залежністю бюджету міста від одного платника податків (ВАТ «СМНВО імені Фрунзе»), що за підсумками I півріччя 2009 року формував близько 16,4% доходної частини загального фонду бюджету без урахування трансфертів;
- уповільненням темпів зростання доходної частини бюджету міста у 2009 році, що зумовлюється негативними наслідками кризових явищ в економіці України;
- обмеженими можливостями щодо наповнення бюджету розвитку у зв'язку з погіршенням ситуації на ринку нерухомості;
- високим рівнем зношеності, об'єктів інженерної, транспортної інфраструктури та житлового фонду міста, необхідністю здійснення значних капітальних вкладень у їхнє відновлення за одночасного високого рівня заборгованості населення за житлово-комунальні послуги у розрахунку на одного мешканця.

Резюме

Соціальна сфера та економіка міста

Основні соціально-економічні показники м. Сум у 2005-2008 рр. та у I півріччі 2009 року наведено нижче у таблиці.

Основні показники соціально-економічного розвитку м. Сум¹ у 2005-2008 рр. та у I півріччі 2009 року

Показник	2005 рік	2006 рік	2007 рік	2008 рік	I півріччя 2009 року
Чисельність наявного населення, тис. осіб (станом на кінець звітного періоду)	282,8	281,3	278,6	276,8	275,4
Рівень зареєстрованого безробіття, %	2,1	1,7	1,2	2,0	2,3
Середньомісячна заробітна плата, грн.	825,0	1 039,0	1 317,0	1 748,0	1 747,0
Заборгованість з виплати заробітної плати, млн. грн. (станом на кінець звітного періоду)	4,7	3,4	2,3	8,7	26,5
Обсяг реалізації продукції у відпускних цінах, млн. грн.	2 942,6	3 046,3	3 930,9	5 695,5	2 862,1
Темпи зростання обсягів промислового виробництва у порівняних цінах, %	117,0	103,1	113,4	114,7	н/д
Інвестиції в основний капітал, млн. грн.	369,7	491,5	847,0	468,8	213,6
Прямі іноземні інвестиції, млн. доларів США (станом на кінець звітного періоду)	126,1	106,4	121,7	89,4	148,3
Зовнішньоторговельний товарооборот, млн. доларів США	594,8	531,9	712,4	991,0	341,8
Введено в експлуатацію житла, тис. кв. м	68,0	58,7	86,4	76,1	18,3
Обсяг роздрібного товарообороту, млн. грн.	961,1	1 185,0	1 628,0	1 581,6	890,2

Джерело: дані Сумської міської ради

Населення міста, трудові ресурси та ринок праці

В демографічному розвитку міста Сум у I півріччі 2009 року зберігаються тенденції, сформовані у попередніх періодах. За рахунок природного та механічного скорочення чисельність наявного населення міста протягом січня-червня поточного року зменшилась на 1,4 тис. осіб і станом на 01.07.2009 р. склала 275,4 тис. осіб.

¹ Тут і далі. Деякі кількісні дані, які аналізуються у звіті, наведено після відповідного округлення. У зв'язку з цим значення одних і тих же показників, які наводяться у звіті більше одного разу, можуть не збігатися, а підсумкові значення окремих показників можуть не відповідати арифметичній сумі їх складових

Погіршення ситуації на ринку праці міста Сум знайшло своє відображення у скороченні середньооблікової чисельності зайнятих (на 5,3 тис. осіб) та у зростанні показника зареєстрованого безробіття до 2,3% станом на 01.07.2009 року. Під впливом поглиблення кризових явищ у господарському комплексі міста, адміністрації підприємств та організацій м. Сум у I півріччі 2009 року вдалися до скорочень персоналу. Крім цього, адміністрації підприємств і організацій міста продовжували практику застосування вимушених адміністративних відпусток та скорочення робочого часу. Зазначені заходи негативно впливали на обсяг фонду оплати праці у місті, що, у свою чергу, позначилось на рівні виконання уточненого річного плану за надходженнями податку з доходів фізичних осіб у I півріччі 2009 року (47,4%).

Наслідки промислово-фінансової кризи негативно вплинули на динаміку доходів населення міста. Так, середньомісячна заробітна плата у Сумах у січні-червні 2009 році склала 1 747 грн. (99,9% показника 2008 року), що було на 3,6% менше, ніж у середньому по країні. Найвищі темпи скорочення заробітної плати спостерігалися за такими видами економічної діяльності як «Будівництво», «Операції з нерухомістю» та «Оптова і роздрібна торгівля», що вплинуло на структурні пропорції формування фонду оплати праці у місті у бік посилення значення галузей бюджетної сфери, зокрема освіти та охорони здоров'я. При цьому у м. Сумах зберігається помірний рівень галузевої диверсифікації податкових надходжень.

Погіршення результатів господарської діяльності підприємств та організацій міста негативно позначилось на динаміці заборгованості з виплати заробітної плати, обсяг якої станом на 01.07.2009 року склав 26,5 млн. грн. та збільшився протягом 6 місяців поточного року у три рази. Співвідношення обсягу заборгованості з виплати заробітної плати з середньомісячним розрахунковим фондом оплати праці у місті за підсумками I півріччя 2009 року зросло до високого рівня 14%.

Промисловість

У звітному періоді промисловість залишається провідною галуззю економіки м. Сум, як з огляду на чисельність зайнятих у промисловому комплексі, так і на обсяг надходжень до бюджету міста від промислових підприємств. Виробничу діяльність у місті здійснюють понад 50 великих і середніх промислових підприємств. На відміну від багатьох промислових міст України, обсяг реалізації промислової продукції підприємств м. Сум у I півріччі 2009 року збільшився, порівняно з відповідним періодом минулого року, 2,2% і склав 2 924,0 млн. грн., що у розрахунку на одного мешканця було на 64,4% більше, ніж у середньому по країні.

Виробнича спеціалізація м. Суми визначається машинобудуванням та хімічною промисловістю, а відтак динаміка виробництва підприємств зазначених галузей значною мірою формує загальноміські показники. Машинобудівна галузь м. Суми представлена підприємствами важкого машинобудування п'ятого та четвертого рівнів технологічного укладу (ВАТ «СМНВО ім. М.Ф. Фрунзе», ВАТ

«Насосенергомаш»), які є менш вразливими до кризових явищ в короткостроковій перспективі. Слід зазначити, що роль ВАТ «СМНВО» ім. М.В. Фрунзе у наповненні доходної частини бюджету міста у звітному періоді зростає – за підсумками I півріччя 2009 року підприємство забезпечило 16,4% доходної частини загального фонду бюджету міста без урахування трансфертів

В хімічному комплексі міста домінують підприємства основної (неорганічної) хімії, визначальним серед яких є ВАТ «Сумихімпром». На відміну від підприємств машинобудівного комплексу, зокрема ВАТ «СМНВО ім. М.Ф. Фрунзе», підприємства хімічної галузі, зокрема ВАТ «Сумихімпром» зазнали значного негативного впливу промислово-фінансової кризи. За підсумками січня-червня поточного року підприємство скоротило обсяг виробництва продукції на 70%, порівняно з відповідним періодом минулого року. Фактично протягом 6 місяців поточного року підприємство простоювало. Обсяг реалізації продукції ВАТ «Сумихімпром» у I півріччі 2008 року склав 145,2 млн. грн. (10,8% показника 2008 року). За підсумками січня-червня поточного року підприємство забезпечило 1% доходної частини загального фонду бюджету міста без урахування трансфертів (проти 5,1% - за підсумками відповідного періоду минулого року).

Зважаючи на те, що сукупна питома вага найбільших за обсягами відрахувань до місцевого бюджету податків та зборів підприємств машинобудівного комплексу складає близько 20,0%, а підприємств хімічної промисловості – менше ніж 10% доходної частини загального фонду без урахування трансфертів, можна зробити висновок, що бюджету м. Суми характерний помірний рівень галузевої диверсифікації джерел наповнення доходної частини загального фонду. Водночас, для доходної частини загального фонду бюджету м. Суми без урахування трансфертів характерний високий рівень концентрації джерел надходження від одного платника податків – ВАТ «СМНВО імені Фрунзе».

Інвестиційна активність та капітальне будівництво

Під впливом уповільнення інвестиційної активності промислових та будівельних підприємств і організацій міста, обсяг інвестицій в основний капітал у Сумах у I півріччі 2009 року зменшився на 30,4% і склав 213,6 млн. грн., що у розрахунку на одного мешканця було на 34% менше, ніж у середньому по країні.

Незважаючи на те, що за підсумками I півріччя 2009 року обсяг уведеного в експлуатацію житла у м. Суми є на 25,2% більшим, порівняно з відповідним періодом минулого року, це пов'язано переважно із задачею у звітному періоді в експлуатацію житлових будинків, будівництво яких було розпочато у 2006-2007 рр. При цьому будівельні проекти, реалізація яких розпочалася у 2008 році, були, здебільшого, призупинені. Загалом у м. Суми у I півріччі 2009 року було уведено до експлуатації житла загальним обсягом 18,3 тис. кв. м., що у розрахунку на 1000 осіб наявного населення було на 34,7% більше, ніж у середньому по країні.

На відміну від багатьох інших міст України обсяг залучених в економіку м. Суми станом на 01.07.2009 р. прямих іноземних інвестицій є на 65,9% більшим порівняно з початком року та складає 165,9 млн. грн. Проте у розрахунку на одного мешканця

вказаний показник продовжує поступатися середньому значенню по країні, зокрема у I півріччі 2009 року на 35%.

Зовнішньоекономічна діяльність підприємств і організацій

Зовнішньоторговельний товарооборот, що характеризує рівень включення міста у світогосподарські процеси та визначає його місце та роль у системі міжнародної торгівлі, у м. Сумах у I півріччі 2009 року зменшився на 25,7% і склав 341,8 млн. дол. США, що у розрахунку на одного мешканця було на 54% більше, ніж у середньому по країні.

Промисловим підприємствам м. Сум (ВАТ «СМНВО ім. Фрунзе», ВАТ «Насосенергомаш», ВАТ «Сумихімпром») притаманна експортна орієнтованість, що, зокрема, підтверджується високим рівнем співвідношення обсягів товарного експорту з обсягами реалізації промислової продукції у 2005-2008 рр. та у I півріччі 2009 року. Це, у свою чергу, обумовлює їх чутливість до змін зовнішньоекономічної кон'юнктури, передусім, цінової.

Торгівля, громадське харчування та сфера послуг

Зменшення доходів населення Сум у I півріччі 2009 року мало наслідком скорочення у відповідному періоді (на 23,4%, порівняно з I півріччям 2008 року, у порівняних цінах) обсягу роздрібного товарообороту до 890,9 млн. грн. У розрахунку на одного мешканця вказаний показник був на 43,2% більшим, ніж у середньому по країні.

Розвиток торгівлі у м. Сумах впливає на наповнення доходної частини місцевого бюджету. Зокрема, протягом I півріччя 2009 року від сплати ринкового збору до бюджету міста надійшло 2,0 млн. грн. (59,8% річного плану, на 0,5% більше, ніж у відповідному періоді минулого року), що становить 1,1% доходної частини загального фонду бюджету міста без врахування трансфертів за відповідний період.

Житлово-комунальне господарство міста

Для житлово-комунального господарства м. Сум характерна низка проблем, в цілому типових для переважної більшості міст України. Сюди, передусім, відноситься знос основних засобів, у тому числі інженерних мереж будинків, та відсутність у необхідних обсягах коштів для їх оновлення.

У місті зберігається необхідність приведення діючих тарифів на житлово-комунальні послуги до економічно обґрунтованого рівня, а також покращення фінансового-господарського стану житлово-комунальних підприємств. Протягом I півріччя 2009 року Сумською міською радою переглядалися тарифи на послуги з вивезення твердих побутових відходів, з видалення та перевезення густих нечистот, а також тарифи на послуги зі знешкодження та захоронення твердих побутових та

негабаритних відходів. У II півріччі поточного року Сумська міська рада має намір переглянути тарифи на послуги з утримання будинків споруд та прибудинкових територій, а також тарифи на послуги з утримання ліфтів та систем диспетчеризації.

Рівень платіжної дисципліни населення у частині сплати житлово-комунальних рахунків у аналізованому періоді залишається в цілому вищим, ніж у багатьох інших містах України, проте меншим за 100%, що призводить до подальшого накопичення заборгованості перед житлово-комунальними підприємствами. Так загальний обсяг заборгованості населення за житлово-комунальні послуги протягом січня-червня 2009 року збільшився на 30,9% і станом на 01.07.2009 р. склав 69,1 млн. грн., що у розрахунку на одного мешканця є високим (250,9 грн.)

Комунальна власність

З метою наповнення бюджету розвитку, за рахунок якого здійснюються капітальні вкладення місцевого бюджету, місто щорічно виставляє на приватизацію майно, яке перебуває в комунальній власності. Перелік об'єктів комунальної власності міста, що підлягають приватизації, затверджується рішенням міської ради. При цьому визначення ціни об'єкта здійснюється за методикою оцінки вартості майна, затвердженої Кабінетом Міністрів України. Протягом I півріччя 2009 року у м. Сумах було відчужено 29 об'єктів комунальної власності. До бюджету розвитку від реалізації майна надійшло 5 172,6 тис. грн. що на 32,4% менше, ніж у відповідному періоді минулого року. Від реалізації земельних ділянок несільськогосподарського призначення у січні-червні поточного року до бюджету розвитку вдалося закумуляувати 974,7 тис. грн.

Тенденція до падіння попиту на земельні ділянки та комунальне майно спричинена загальною негативною макроекономічною динамікою у країні, яка була частково характерна для м. Сум у 2008 році, зберігається і у 2009 році. До бюджету розвитку у I півріччі 2009 року було закумуляовано коштів на 23% менше, ніж у відповідному періоді минулого року. Це, безумовно, впливатиме на обсяги капітальних вкладень, що здійснюються з бюджету м. Суми.

Міська влада продовжує активно використовувати земельні та майнові ресурси для наповнення загального фонду бюджету міста. У I півріччі 2009 року до бюджету міста надійшло 23,5 млн. грн. орендної плати за землю та плати за оренду цілісних майнових комплексів, що складає 12,9% доходної частини загального фонду бюджету міста без урахування трансфертів (проти 9,6% у I півріччі 2008 року).

Бюджет міста

Для повного та всебічного вивчення показників бюджету міста Сум, він був представлений з розбивкою на загальний та спеціальний фондами у форматі бюджетного балансу в таблиці

Бюджет м. Суми протягом 2007-2008 років та I півріччя 2009 року , у форматі бюджетного балансу, тис. грн.

ПОКАЗНИК	2007 Загальний фонд	2007 Спеціаль- ний фонд	2007 Всього	2008 Загальний фонд	2008 Спеціаль- ний фонд	2008 Всього	I півріччя 2009 Загальний фонд	I півріччя 2009 Спеціаль- ний фонд	I півріччя 2009 Всього
Податкові надходження	274 985,0	6 937,5	281 922,5	375 289,1	7 610,7	382 899,8	173 033,9	3 479,2	176 513,1
Платежі, штрафи та інші операційні надходження	10 712,9	26 175,3	36 888,2	18 467,5	31 061,1	49 528,6	9 673,2	12 659,3	22 332,5
Отримані трансферти без урахування внутрішніх трансфертів та трансфертів до спеціального фонду	124 677,2	0,0	124 677,2	122 078,3	50 800,2	172 878,5	51 384,0	14 712,8	66 096,8
Операційні надходження всього	410 375,1	33 112,8	443 487,9	515 834,9	89 472,0	605 306,9	234 091,1	30 851,3	264 942,4
Поточні видатки	222 048,8	22 074,1	244 122,9	311 456,2	26 664,5	338 120,7	171 281,8	11 392,7	182 674,5
Субсидії та поточні трансферти	124 235,8	208,6	124 444,4	166 339,9	53 616,9	219 956,8	66 612,9	14 822,9	81 435,8
Операційні видатки всього	346 284,6	22 282,7	368 567,3	477 796,1	80 281,4	558 077,5	237 894,7	26 215,6	264 110,3
Операційний баланс	64 090,5	10 830,1	74 920,6	38 038,8	9 190,6	47 229,4	-3 803,6	4 635,7	832,1
Фінансовий дохід	936,1	0,0	936,1	4 478,8	5,6	4 484,4	288,5	5,6	294,1
Виплата доходу за зобов'язаннями, обслуговування боргу	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Фінансовий баланс	936,1	0,0	936,1	4 478,8	5,6	4 484,4	288,5	5,6	294,1
Поточний баланс	65 026,6	10 830,1	75 856,7	42 517,6	9 196,2	51 713,8	-3 515,1	4 641,3	1 126,2
Капітальні надходження	0,0	14 659,2	14 659,2	0,9	22 439,0	22 439,9	15,4	6 147,3	6 162,7
Субсидії та трансферти на здійснення капітальних видатків	900,0	18 287,9	19 187,9	0,0	17 698,1	17 698,1	0,0	109,6	109,6
Капітальні надходження всього	900,0	32 947,1	33 847,1	0,9	40 137,1	40 138,0	15,4	6 256,9	6 272,3
Капітальні видатки	21 672,8	34 669,6	56 342,4	26 016,8	39 482,6	65 499,4	566,2	11 857,9	12 424,1
Капітальні трансферти без трансфертів до бюджету розвитку	7 101,7	2 354,4	9 456,1	6 001,0	7 809,9	13 810,9	380,0	100,0	480,0
Капітальні трансферти до бюджету розвитку	16 657,2	0,0	16 657,2	16 314,0	0,0	16 314,0	109,6	0,0	109,6
Капітальні видатки всього	45 431,7	37 024,0	82 455,7	48 331,8	47 292,5	95 624,3	1 055,8	11 957,9	13 013,7
Капітальний баланс	-44 531,7	-4 076,9	-48 608,6	-48 330,9	-7 155,4	-55 486,3	-1 040,4	-5 701,0	-6 741,4
Баланс після капітальних видатків	20 494,9	6 753,2	27 248,1	-5 813,3	2 040,8	-3 772,5	-4 555,5	-1 059,7	-5 615,2
Надання пільгових кредитів громадянам на будівництво житла (з урахуванням повернення	943,4	-28,9	914,5	2 075,4	-70,5	2 004,9	5 886,4	-63,3	5 823,1
Профіцит/дефіцит	19 551,5	6 782,1	26 333,6	-7 888,7	2 111,3	-5 777,4	-10 441,9	-996,4	-11 438,3
Фінансування	-19 551,5	-6 782,1	-26 333,6	7 888,7	-2 111,3	5 777,4	10 441,9	996,4	11 438,3
БАЛАНС	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Джерело: дані Сумської міської ради

На відміну від попередніх бюджетних періодів, за результатами I півріччя 2009 року за загальним фондом бюджету мало місце негативне сальдо операційного балансу. Під впливом погіршення динаміки соціально-економічного розвитку міста, спричиненого кризовими явищами в економіці країни, темп зростання операційних надходжень до бюджету м. Сум у звітному періоді суттєво уповільнився за одночасного збереження високого темпу зростання операційних видатків.

Як і у попередніх бюджетних періодах, у структурі операційних надходжень бюджету міста Суми домінують податкові надходження, зокрема податок з доходів фізичних осіб та плата за землю. Скорочення чисельності працівників, зменшення заробітної плати та запровадження адміністративних скорочень робочого часу – все це негативно вплинуло на динаміку надходжень податку з доходів фізичних осіб у аналізованому періоді. Слід також зазначити, що затверджений на 2009 рік з урахуванням змін план за надходженнями податку з доходів фізичних осіб у I півріччі поточного року було виконано на 47,4%.

На уповільнення темпу зростання платежів штрафів та інших операційних надходжень у I півріччі 2009 року вплинуло зменшення (на 17%, порівняно з відповідним періодом минулого року) обсягу надходжень плати за оренду цілісних майнових комплексів (за загальним фондом). При цьому до спеціального фонду бюджету міста у аналізованому періоді надійшло 11,5 млн. грн. власних надходжень бюджетних установ, у тому числі 4,1 млн. грн. благодійних внесків, грантів та дарунків, отриманих бюджетними установами. Такі призначення не мають постійного характеру і, як правило, не плануються.

У 2009 році м. Суми зберігає статус міста-донора та перераховує кошти до Державного бюджету в обсязі перевищення за розрахунками Міністерства фінансів України прогнозного обсягу доходів над розрахунковим обсягом видатків місцевого бюджету. Протягом I півріччя поточного року до Державного бюджету було перераховано 11,1 млн. грн., або 46,2% від запланованого річного обсягу вилучення.

Протягом 2004-2008 рр. з метою розширення джерел фінансування загального фонду, Сумська міська рада проводила активні операції з тимчасово-вільними бюджетними коштами, що мало наслідком щорічне надходження до бюджету міста відсоткових платежів банків. Слід зазначити, що основну частину коштів, розміщених на депозитних рахунках було повернено до бюджету ще у 2008 році. Станом на 01.01.2009 року на депозитних рахунках залишалось 3,0 млн. грн. тимчасово-вільних бюджетних коштів загального фонду та 4,5 млн. грн. – спеціального фонду. Протягом I півріччя 2009 року до бюджету міста надійшло 278,8 тис. грн. відсоткових платежів банків за користування тимчасово-вільними бюджетними коштами. Це, а також відсутність у Сумської міської ради прямих боргових зобов'язань, які б потребували видатків на їх обслуговування обумовили формування у аналізованому бюджетному періоді позитивного фінансового балансу бюджету міста. При цьому станом на 01.07.2009 року усі кошти, розміщені на депозитних рахунках було повернено до бюджету.

Капітальний баланс бюджету м. Суми у I півріччі 2009 року, як і у попередніх бюджетних періодах, був негативним, що є типовим для переважної більшості місцевих бюджетів України. Бюджет міста загалом у I півріччі 2009 року було виконано з дефіцитом обсягом 11,4 млн. грн., у тому числі дефіцит загального фонду склав 10,4 млн. грн., дефіцит спеціального фонду – 1,0 млн. грн.

У I півріччі 2009 року, незважаючи на переважання темпів зростання операційних видатків над темпами зростання операційних надходжень, бюджет міста, як і у попередніх бюджетних періодів не залучав короткострокові безвідсоткові позички з єдиного казначейського рахунку.

Дефіцит, що утворився за наслідками виконання загального фонду бюджету міста у I півріччі 2009 року було профінансовано за рахунок повернення тимчасово-вільних бюджетних коштів з депозитних рахунків, та зміни залишків на рахунках місцевого бюджету, що призвело до зменшення ліквідності бюджету. Так, показник ліквідності бюджету за загальним фондом у I півріччі 2009 року знизився до 5,2% (проти 25,7% за наслідками виконання відповідного фонду бюджету у I півріччі 2008 року).

Дефіцит спеціального фонду бюджету було профінансовано за рахунок повернення тимчасово-вільних бюджетних коштів з депозитних рахунків. Показник ліквідності бюджету за спеціальним фондом у I півріччі 2009 року дорівнював 40,5%, проти 137,6% за наслідками виконання бюджету у I півріччі 2008 року.

Виконання доходної частини бюджету міста

Затверджений на 2009 рік з урахуванням змін план за доходами бюджету м. Сум без урахування трансфертів у I півріччі 2009 року було виконано на 48,3%. При цьому фактично виконаний у звітному періоді обсяг доходів бюджету міста без урахування трансфертів є на 5,4% меншим, порівняно з виконанням у відповідному періоді минулого року.

Структурні пропорції формування доходної частини бюджету міста Суми у аналізованому періоді залишаються типовими для місцевих бюджетів України. Найвагомими джерелами доходів бюджету міста є податкові надходження та офіційні трансферти.

Затверджений на 2009 рік з урахуванням змін план за надходженнями до загального фонду без урахування трансфертів за підсумками I півріччя було виконано на 48,1%, у тому числі за закріпленими доходами на 47,4% та за власними доходами – на 51,2%. Фактично до загального фонду бюджету міста без урахування трансфертів у січні-червні поточного року надійшло доходів на 4,7% менше, ніж у відповідному періоді минулого року.

Податок з доходів фізичних осіб залишається у аналізованому бюджетному періоді головним джерелом формування закріплених доходів бюджету міста. До бюджету міста у I півріччі 2009 року надійшло 134,5 млн. грн. податку з доходів фізичних осіб, що складає 47,4% уточненого річного плану та 92,9% показника відповідного

періоду минулого року. Скорочення фонду оплати праці у місті, передусім на будівельних підприємствах та у організаціях, що займаються операціями з нерухомістю, зменшення чисельності зайнятих негативно вплинуло на обсяги надходжень податку з доходів фізичних осіб.

У I півріччі 2009 року на 15 найбільших платників податку з фізичних осіб, припадало 34,5% загального обсягу надходжень податку. Водночас, слід наголосити на доволі великій питомій вазі ВАТ «Сумське машинобудівне науково-виробниче об'єднання ім. М.В. Фрунзе» у структурі надходжень податку з доходів фізичних осіб (18,1% за підсумками I півріччя 2009 року). Під впливом зменшення питомої ваги надходжень від ВАТ «Сумхімпром», значення ВАТ «СМНВО ім. Фрунзе» у наповненні бюджету міста зросло. Відтак рівень бюджетної забезпеченості м. Суми значною мірою залежить від ефективної господарської діяльності зазначеного підприємства.

Затверджений на 2009 рік з урахуванням змін план за доходами спеціального фонду бюджету м. Сум без урахування трансфертів, та коштів, отриманих із загального фонду було виконано за підсумками I півріччя на 50,3%, на що вплинув високий рівень виконання плану за власними надходженнями бюджетних установ.

Виконання видаткової частини бюджету міста

Затверджений на 2009 рік з урахуванням змін план за видатками бюджету м. Сум без урахування трансфертів до бюджетів інших рівнів та коштів, що передаються із однієї частини бюджету в іншу було виконано у I півріччі на 42,7%. Це пов'язано як з деяким уповільненням динаміки наповнення доходної частини бюджету міста, так і з низьким рівнем перерахування трансфертів з Державного бюджету.

Складовою частиною видатків бюджету міста у 2009 році залишаються кошти, що передаються до Державного бюджету. Протягом I півріччя поточного року бюджет міста перерахував до Державного бюджету 11,1 млн. грн., що складає 46,2% від обсягу річних призначень.

Обсяг кредиторської заборгованості бюджету міста протягом I півріччя 2009 року зменшився на 56% і станом на 01.07.2009 року склав 5,7 млн. грн. у тому числі обсяг простроченої заборгованості склав 3,7 млн. грн. У структурі заборгованості найбільша питома вага припадає на заборгованість, що утворилась у зв'язку з перерахуванням не у повному обсязі трансфертів, у тому числі соціально-спрямованих з Державного бюджету.

Структура видаткової частини бюджету міста за економічною класифікацією у I півріччі 2009 року змінилась у бік значного зростання питомої ваги поточних видатків, що свідчить про те, що основними напрямками спрямування коштів у місті є наразі першочергові поточні витрати. Це пов'язано як зі зменшенням обсягу надходжень до бюджету розвитку, так і з випередженням темпу зростання поточних видатків над темпом зростання операційних доходів.

Боргові зобов'язання міста

У I півріччі 2009 року бюджетом міста кошти з єдиного казначейського рахунку не залучались та запозичення до бюджету розвитку не здійснювались. Таким чином, станом на 01.07.2009 р. прямий борг Сумської міської ради був відсутнім.

Станом на 01.07.2009 р. консолідований борг м. Суми складає 4 879,3 тис. грн. та представлений простроченою кредиторською заборгованістю бюджету та простроченою кредиторською заборгованістю комунальних підприємств міста.

Перспективи залучення коштів у майбутньому

Сумська міська рада планує здійснити випуск облігацій внутрішньої місцевої позики обсягом 50,0 млн. грн. Кошти від розміщення облігацій планується спрямувати на придбання тролейбусів та ремонт доріг м. Сум.

З урахуванням здійсненого запозичення, обсяг прямого боргу Сумської міської ради має збільшитися до 50,0 млн. грн. Таким чином, прогнозне пряме боргове навантаження (співвідношення обсягу прямого боргу з затвердженим на 2009 рік обсягом доходної частини бюджету м. Сум без урахування трансфертів) складе 11,8%, що є помірним борговим навантаженням на бюджет міста.

Висновок

За результатами аналізу кредитний рейтинг м. Суми підтверджено на рівні «**uaA-**», прогноз «**стабільний**».

Генеральний директор

С. А. Дубко

Начальник відділу муніципальних рейтингів

О. К. Самойлова

Провідний фінансовий аналітик

П. В. Трощинський

Додатки

Бюджет м. Суми у 2006-2008 рр. та I півріччя 2009 року, представлений у форматі бюджетного балансу, тис. грн.

ПОКАЗНИК	2006 рік	2007 рік	2008 рік	I півріччя 2009 року
Податкові надходження	198 408,7	281 922,5	382 899,8	176 513,1
Платежі, штрафи та інші операційні надходження	22 584,8	36 888,2	49 528,6	22 332,5
Отримані трансферти без урахування внутрішніх трансфертів та трансфертів до спеціального фонду	81 435,5	124 677,2	172 878,5	66 096,8
Операційні надходження всього	302 429,0	443 487,9	605 306,9	264 942,4
Поточні видатки	192 659,3	244 122,9	338 120,7	182 674,5
Субсидії та поточні трансферти	84 812,1	124 444,4	219 956,8	81 435,8
Операційні видатки всього	277 471,4	368 567,3	558 077,5	264 110,3
Операційний баланс	24 957,6	74 920,6	47 229,4	832,1
Фінансовий дохід	325,9	936,1	4 484,4	294,1
Виплата доходу за зобов'язаннями, обслуговування боргу	0,0	0,0	0,0	0,0
Фінансовий баланс	325,9	936,1	4 484,4	294,1
Поточний баланс	25 283,5	75 856,7	51 713,8	1 126,2
Капітальні надходження	11 616,4	14 659,2	22 439,9	6 162,7
Субсидії та трансферти на здійснення капітальних видатків	1 389,0	19 187,9	17 698,1	109,6
Капітальні надходження всього	13 005,4	33 847,1	40 138,0	6 272,3
Капітальні видатки	23 283,4	56 342,4	65 499,4	12 424,1
Капітальні трансферти без трансфертів до бюджету розвитку	2 346,9	9 456,1	13 810,9	480,0
Капітальні трансферти до бюджету розвитку	789,0	16 657,2	16 314,0	109,6
Капітальні видатки всього	26 419,3	82 455,7	95 624,3	13 013,7
Капітальний баланс	-13 413,9	-48 608,6	-55 486,3	-6 741,4
Баланс після капітальних видатків	11 869,6	27 248,1	-3 772,5	-5 615,2
Надання пільгових кредитів громадянам на будівництво житла (з урахуванням повернення)	943,4	914,5	2 004,9	5 823,1
Профіцит/дефіцит	10 926,2	26 333,6	-5 777,4	-11 438,3
Фінансування	-10 926,2	-26 333,6	5 777,4	11 438,3
БАЛАНС	0,0	0,0	0,0	0,0

Джерело: дані Сумської міської ради

Фінансування бюджету м. Суми у 2006-2008 рр. та у I півріччі 2009 року, тис. грн.

ПОКАЗНИК	2006 рік	2007 рік	2008 рік	I півріччя 2009 року
Профіцит/дефіцит	10 926,2	26 333,6	-5 777,4	-11 438,3
Фінансування	-10 926,2	-26 333,6	5 777,4	11 438,3
Зміни залишків	-10 621,4	-6 333,0	-8 223,1	3 941,4
залишок на початок року	7 001,3	17 622,7	23 955,7	32 178,8
залишок на кінець року	17 622,7	23 955,7	32 178,8	28 237,4
Зміни обсягів депозитів та цінних паперів, що використовуються для управління ліквідністю	-300,0	-20 000,0	13 003,1	7 496,9
Повернення коштів з депозитів або пред'явлення цінних паперів	7 180,0	9 500,0	44 893,1	7 496,9
Розміщення коштів на депозитах або придбання цінних паперів	7 480,0	29 500,0	31 890,0	0,0
Інші розрахунки	-4,7	-0,6	997,4	0,0
БАЛАНС	0,0	0,0	0,0	0,0

Джерело: Фінансове управління Сумської міської ради

Виконання видаткової частини загального фонду бюджету м. Суми у 2007-2008 рр. та у I півріччі 2009 року тис. грн.

Показник	Виконано у 2007 році	Виконано у 2008 році	Затверджено на 2009 рік з урахуванням змін	Виконано у I півріччі 2009 року	% вик. у I півріччі 2009 року річного плану до факту I півріччя 2008 року, %	Факт виконання у I півріччі 2009 року до факту I півріччя 2008 року, %
Основні видаткові статті	358 278,4	477 382,9	473 535,1	226 568,3	47,8	110,6
Державне управління	16 987,2	24 062,8	20 669,2	9 861,8	47,7	111,0
Освіта	111 733,1	153 022,9	166 741,6	88 840,7	53,3	119,8
Охорона здоров'я	75 562,7	100 621,7	103 750,9	49 529,4	47,7	118,8
Соціальний захист і соціальна допомога	93 145,5	108 431,5	113 235,3	49 526,3	43,7	97,9
Житлово-комунальне господарство	32 349,6	51 859,7	36 550,8	15 867,8	43,4	120,0
Культура і мистецтво	9 032,5	13 026,0	14 933,6	7 437,5	49,8	118,6
Засоби масової інформація	181,8	259,0	190,0	91,2	48,0	93,1
Фізична культура і спорт	3 047,2	5 194,8	4 780,9	2 548,1	53,3	119,6
Будівництво	3 162,6	1 450,9	445,0	99,7	22,4	81,6
Сільське і лісове господарство, рибне господарство та мисливство	177,8	367,2	100,0	0,0	0,0	-
Транспорт	12 162,5	18 569,1	11 777,6	2 612,1	22,2	34,6
Інші послуги, пов'язані з економічною діяльністю	76,5	75,4	18,5	0,0	0,0	0,0
Попередження та ліквідація надзвичайних ситуацій та наслідків стихійного лиха	659,4	441,9	341,5	153,6	45,0	124,2
Видатки, не віднесені до основних груп	1 810,5	2 767,7	8 960,8	683,8	7,6	100,8
Разом видатків	360 088,9	480 150,6	482 495,9	227 252,1	47,1	110,6
Кошти, що передаються до Державного бюджету	12 413,8	27 836,8	24 054,2	11 118,8	46,2	79,9
Субвенція з місцевого бюджету державному бюджету на виконання програм соціально-економічного та культурного розвитку регіонів	1 656,4	548,6	0,0	0,0	-	-
Трансферти бюджетам інших рівнів	900,0	1 277,9	880,0	470,0	53,4	281,4
інші субвенції	900,0	0,0	0,0	0,0	-	0,0
Кредитування (надання пільгового довгострокового кредиту громадянам на будівництво (реконструкцію) та придбання житла	943,4	2 075,4	1 415,1	0,0	0,0	0,0
Надання бюджетних позичок суб'єктам підприємницької діяльності	-	-	5 886,4	5 886,4	100,0	-
Повернення бюджетних позичок	-	-	-5 886,4	0,0	0,0	-
Всього видатків	376 002,5	511 889,3	508 845,2	244 727,3	48,1	111,4
Кошти, що передаються із загального бюджету до фонду розвитку	16 657,2	16 314,0	156,0	109,6	70,3	8,5
Всього витрат	392 659,7	528 203,3	509 001,2	244 836,9	48,1	110,8

Джерело: дані Сумської міської ради

Виконання видаткової частини спеціального фонду бюджету м. Суми у 2007-2008 рр. та у I півріччі 2009 року тис. грн.

Показник	Виконано у 2007 рік	Виконано у 2008 році	Затверджено на 2009 рік з урахуванням змін	Виконано у I півріччі 2009 року	% вик. у I півріччі 2009 року річного плану до факту I півріччя 2008 року, %	Факт виконання у I півріччі 2009 року до факту I півріччя 2008 року, %
Основні видаткові статті	59 206,7	127 573,9	138 745,7	38 173,5	27,5	223,5
Державне управління	547,2	794,2	811,4	311,8	38,4	96,0
Освіта	11 856,5	17 548,4	11 132,3	7 848,5	70,5	110,3
Охорона здоров'я	7 795,1	7 249,4	6 245,7	3 006,6	48,1	102,5
Соціальний захист і соціальна допомога	368,3	538,5	30 612,4	14 831,9	48,5	4 297,9
Житлово-комунальне господарство	0,5	51 699,6	49 000,0	0,0	0,0	-
Культура і мистецтво	675,7	586,6	604,2	428,8	71,0	136,0
Фізична культура і спорт	11,7	22,3	0,0	4,5	-	155,2
Будівництво	26 825,5	26 700,1	25 246,0	7 015,8	27,8	234,2
Транспорт	6 635,5	8 132,2	7 852,2	3 294,6	42,0	219,1
Інші послуги, пов'язані з економічною діяльністю	2 249,4	9 631,3	130,0	130,0	100,0	1 444,4
Попередження та ліквідація надзвичайних ситуацій та наслідків стихійного лиха	12,4	55,1	3,0	10,7	356,7	187,7
Фонди	2 228,9	4 616,2	7 108,5	1 290,3	18,2	84,3
Видатки, не віднесені до основних груп	0,0	0,0	283,3	0,0	0,0	-
Разом видатків	59 206,7	127 573,9	139 029,0	38 173,5	27,5	223,5
Трансферти бюджетам інших рівнів	100,0	0,0	0,0	0,0	-	-
Кредитування (надання пільгового довгострокового кредиту громадянам на будівництво (реконструкцію) та придбання житла	278,6	232,7	311,2	78,6	25,3	52,6
Повернення кредитів, наданих для кредитування громадян на будівництво (реконструкцію) та придбання житла	-307,5	-303,2	-300,0	-141,9	47,3	79,0
Всього видатків	59 277,8	127 503,4	139 040,2	38 110,2	27,4	223,5

Джерело: Дані Сумської міської ради

Перелік компаній, які зареєстровані у місті Суми та мають кредитний рейтинг або кредитний рейтинг боргових зобов'язань, визначений ТОВ «Кредит-рейтинг» за Національною рейтинговою шкалою

Контрагент	Галузь	Обсяг емісії, млн.	Серія емісії	Дата визначення	Дата останнього оновлення	Поточний рейтинг	Прогноз
Альфасистембуд, ВАТ (Міжгосподарська пересувна механізована колона №32), ТОВ	будівництво	48,5	A	19.12.2006	20.03.2009	uaB+	стабільний
Нотехс, ВКП ТОВ	будівництво	59,1	A-C	09.10.2006	05.06.2009	uaBB-	стабільний
Нотехс, ВКП ТОВ	будівництво	47,0	E-G	24.01.2008	05.06.2009	uaBB-	стабільний
Нотехс, ВКП ТОВ	будівництво	12,8	H,I	15.05.2008	05.06.2009	uaBB-	стабільний
СумиХімПром, ВАТ	хімічна	50,0	A	28.04.2007	28.04.2009	uaBB	негативний
СумиХімПром, ВАТ	хімічна	50,0	B	18.10.2007	28.04.2009	uaBB	негативний
СумиХімПром, ВАТ	хімічна	120,0	C	30.09.2008	28.04.2009	uaBB	негативний
СумиХімПром, ВАТ	хімічна	-	-	11.12.2008	28.04.2009	uaBB	негативний

Джерело: ТОВ «Кредит-Рейтинг»